

בבית המשפט העליון

רע"א 5022/13

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

המבקש: הרב אמנון יצחק

נגד

המשיבים: 1. דנון תקשורת בע"מ
2. אלי דנון
3. איילת רוטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בע"א 32031-10-12 שניתן ביום 12.5.2013 על-ידי כב' השופט יעקב שינמן

בשם המבקש: עו"ד אסף חרסט

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו מיום 12.5.2013 של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (ע"א 32031-10-12), אשר קיבל בחלקו את ערעור המשיבים על פסק דינו מיום 30.7.2012 של בית משפט השלום ברמלה (ת"א 5487-06-09) וחייבם לשלם למבקש פיצוי בסך של 9,000 ש"ח חלף פיצוי בסך של 100,000 ש"ח שפסק בית משפט השלום.

רקע והליכים קודמים

2. המבקש, המגדיר עצמו כדרשן העוסק במתן הרצאות ושיעורי תורה, נשא דברים במסגרת כנס החזרה בתשובה שהתקיים ביום 13.4.2008 בהיכל התרבות שבעיר מודיעין מטעם "שופר ארגון להפצת יהדות" (להלן: האירוע). המשיבה 3 (להלן: המשיבה), כתבת מטעם דנון תקשורת תדמיתית בע"מ (שהיא המשיבה 1 שבבעלות

המשיב 2), סיקרה את האירוע. ביום 14.4.2008 פרסמה המשיבה באתר האינטרנט של המשיבה 1 כתבה אודות המבקש, שכותרתה "שכנע את המשוכנעים" (להלן: הכתבה). בכתבה נכתב, כי בתחילת האירוע צפה הקהל בסרט "הרצל והציונות" וכי במסגרת סרט זה השווה המבקש את בנימין זאב הרצל לצורר הנאצי היטלר, באומרו: "שני פושעים גדולים היו בתולדות העם היהודי: היטלר והרצל. היטלר רצה להרוס את הגוף של העם היהודי. הרצל רצה להרוג את הנפש שהיא הרבה יותר חשובה מהגוף".

3. המבקש, אשר סבר כי הדברים האמורים בכתבה הוציאו את דיבתו, הגיש תביעה נגד המשיבים שעילתה בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק איסור לשון הרע). בכתב התביעה נטען, כי במהלך האירוע הוקרן הסרט "תשובה עולמית", ולא הסרט "הרצל והציונות" כפי שצוין בכתבה, וכי מכל מקום, המבקש לא אמר – לא במהלך האירוע ולא בסרט – את הדברים שייחסה לו הכתבה לעניין ההשוואה שבין הרצל לבין היטלר. המבקש עתר לפיצויים בסך של 100,000 ש"ח "לצרכי אגרה בלבד" (סעיף 48 לכתב התביעה).

4. בית משפט השלום (השופט ד' ימיני) קיבל את תביעתו של המבקש ופסק לטובתו את סכום הפיצוי המלא לו עתר. תחילה קבע בית המשפט כי הדברים בכתבה אכן עולים כדי "לשון הרע", שכן ייחוס ההשוואה בין הרצל לבין היטלר למבקש עלול "להשפילו בעיני הבריות או לעשותו למטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם וכן לפגוע בפועלו כמחזיר בתשובה" (פסקה 15 לפסק הדין). מכאן נפנה בית משפט השלום לדון בהגנות שבחוק איסור לשון הרע, וקבע כי אלה אינן חלות. בתמצית, נקבע כי למשיבים לא עומדת הגנת "אמת הפרסום" הקבועה בסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע ואף לא ההגנה בדבר "אמת לשעתה" כפי שנקבעה בע"א 751/10 פלוני נ' זיין-אורבך (2012.8.2). כמו כן, נקבע כי למשיבים לא עומדת הגנת "תום הלב" הקבועה בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, בין היתר, משום שהפרסום נעשה "בכוונת מכוון לפגוע בתובע". בהקשר זה קבע בית המשפט כי המשיבים "ראו בכנס החזרה בתשובה פגיעה בקודש הקודשים החילוני בעיר מודיעין, אותה ראו כעיר חילונית למהדרין, מכיוון שכנס מעין זה פוגע בחילוניות שבה, כפי השקפת הנתבעים [המשיבים, צ.ז.]. נקודת מוצא זו שמה את העיתון כמוביל במלחמות חילוניים-דתיים בעיר מודיעין תוך שהוא שם עצמו לצד החילוניים, ונקודת מוצא זו שומטת את הקרקע מטענת תום הלב של הנתבעים [המשיבים, צ.ז.].". בהתאם לאמור, קבע בית משפט השלום כי המשיבים נושאים באחריות לפרסום הכתבה, וכי בכתבה נאמרו דברים שהם בגדר לשון הרע נגד המבקש. בית המשפט הדגיש כי המשיבים הוציאו את דיבתו של המבקש בכוונת מכוון.

אשר לשאלת הנזק, נקבע כי בשל כך שהמשיבים פרסמו את הכתבה בכוונה לפגוע במבקש, הרי שיש לפסוק למבקש, בהתאם לאמור בסעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע, פיצויים ללא הוכחת נזק בסך של 100,000 ש"ח. יצוין כי בהוראת החוק האמורה נקבע, כי כאשר מדובר בפרסום לשון הרע שנעשה "בכוונה לפגוע" רשאי בית המשפט לחייב את הנחבע לשלם לתובע פיצוי בסכום שלא יעלה על כפל הסכום הקבוע בסעיף 7א(ב) לחוק, דהיינו – פיצוי בסכום שלא יעלה על 100,000 ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה למדד מחודש ספטמבר 1998 (כ-140,000 ש"ח).

בשולי הדברים יצוין, כי בית משפט השלום ראה לנכון להתייחס למידת ידיעותיה של המשיבה ביהדות ואגב כך להציגה כמי שאינה מסוגלת להבין טקסט תנ"כי פשוט, זאת אגב מתיחת ביקורת על שליחת כתבת שידיעותיה ביהדות דלות ביותר לסקר את האירוע. נדמה כי אמירות חריפות אלה כלפי המשיבה לא נדרשו לשאלה שעמדה להכרעה. הדברים בולטים עוד יותר על רקע המאטריה המשפטית בה עסק פסק הדין – דיני איסור לשון הרע.

5. המשיבים הגישו ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום הן בנוגע לסוגיית האחריות, הן בנוגע לגובה הפיצוי. ואולם, כעולה מפסק דינו של בית המשפט המחוזי, בהמלצת בית המשפט חזרו בהם המשיבים מהערעור בסוגיית האחריות, וגדר המחלוקת הצטמצם לעניין גובה הפיצוי בלבד. בין יתר טענותיהם, טענו המשיבים כי המבקש כלל לא עתר לפיצויים מכוח סעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע, ועל כן לא היה מקום לפסוק לטובתו פיצויים כאמור.

בית המשפט המחוזי (השופט י' שינמן) לא נדרש לטענת המשיבים לפיה המבקש כלל לא תבע פיצויים מכוח סעיף 7א(ג) הנ"ל, שכן ממילא, לשיטתו, לא הוכח שהמשיבים פרסמו את הכתבה "בכוונה לפגוע" במבקש. כך נקבע, כי לצורך הוכחת היסוד "בכוונה לפגוע" המצוי בסעיף 7א(ג), אין די בהוכחת קיומה של צפיות בדרגת ודאות קרובה להתרחשות הפגיעה, אלא נדרש כי המפרסם התכוון ממש לפגוע באדם שאליו הופנה הפרסום, כלומר שהפרסום נעשה בזדון. בית המשפט המחוזי קבע, כי עמדה זו באשר למונח "בכוונה לפגוע", עולה מפסיקתו של בית משפט זה לעניין סעיף 6 לחוק איסור לשון הרע, הקובע את העבירה הפלילית של פרסום לשון הרע, וכי פסיקה זו ישימה גם לגבי סעיף 7א(ג) שעניינו פסיקת פיצויים ללא הוכחת נזק במקרה של פרסום שנעשה בכוונה לפגוע. בית המשפט המחוזי הדגיש, כי במקרה דנא, התשתית הראייתית שהונחה בפני בית משפט השלום – ובכלל זה, נוסח הכתבה – לא הספיקה לצורך הקביעה כי המשיבים התכוונו לפגוע במבקש באמצעות פרסום הכתבה.

עוד נקבע, כי היה מקום ליתן משקל להיקף הפרסום הפוגעני מתוך הפרסום כולו (שהוא שני קטעים המתפרשים על פני 5 שורות מתוך כתבה בת שני עמודים), אשר אף כלל ביטויים חיוביים ביחס למבקש, וכי הכתבה הוסרה מאתר האינטרנט. כמו כן, הודגש כי לא היה מקום לקשור בין מסקנתו של בית משפט השלום לפיה למשיבים לא עומדת הגנת תום הלב לבין המסקנה כי הפרסום נעשה בכוונה לפגוע במבקש.

משכך, נפנה בית המשפט לבחון את גובה הפיצויים בהתאם לסעיף 7א(ב) לחוק איסור לשון הרע (הקובע תקרת פיצויים ללא הוכחת נזק של 50,000 ש"ח בצירוף הפרשי הצמדה כאמור לעיל). בית המשפט המחוזי עמד על השיקולים הרלוונטיים לקביעת גובה הפיצויים, ביניהם: היותו של המבקש דמות ציבורית, תפוצת הפרסום המצומצמת והתנהגותו של המבקש, ופסק למבקש פיצוי בסך של 9,000 ש"ח. בהתאמה הפחית בית המשפט המחוזי גם את סכומי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין בהם חויבו המשיבים, ולא עשה צו להוצאות בערעור. יצוין, כי כעולה מפסק הדין, בית המשפט סבר שבהיות המבקש דמות ציבורית, חלה עליו חובה להיזהר בדבריו שמא אלה יוצאו מהקשרם, וכי לחובה זו יש השפעה על שיעור הפיצויים שייפסק לטובתו (פסקה 28 לפסק הדין).

מכאן בקשת רשות הערעור.

טענות המבקש

6. לטענת המבקש שגה בית המשפט המחוזי משקיבל את ערעורם של המשיבים לעניין גובה הפיצויים והפחית את הסכום שנפסק לטובתו. נטען, כי בית המשפט המחוזי פסק באופן תקדימי, תוך סטייה מהלכות קודמות של בית משפט זה, ועל כן יש מקום ליתן רשות ערעור במקרה דנא. למעשה, בפי המבקש שלוש טענות עיקריות. ראשית, נטען כי קביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה פסקתו של בית משפט זה לעניין המונח "בכוונה לפגוע" שבסעיף 6 לחוק איסור לשון הרע ישימה אף בהקשר של העוולה האזרחית לעניין סעיף 7א(ג), היא שגויה. נטען, כי לצורך קביעת כפל פיצוי בעוולה האזרחית די להראות שהתוצאה המסתברת של הפרסום תהא פגיעה במושא לשון הרע וכי הפוגע צפה שכך יהא, ואין להחיל את המבחן של הוכחת כוונה של ממש שנקבע בפסיקה לעניין הדין הפלילי. בהקשר זה מוסיף המבקש, כי על בית המשפט המחוזי היה לשקול את תוכנו של הפרסום הפוגעני לעניין הוכחת הכוונה לפגוע, ולא את חלקו היחסי מתוך הכתבה כולה. שנית, נטען כי קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה יש להקל עם המפרסם כאשר מושא הפרסום הוא דמות ציבורית

וכאשר קיים עניין ציבורי, היא מוטעית. בעניין זה נטען כי קיימת אי אחידות בפסיקתן של הערכאות הדיוניות, וכי מכל מקום, לדעת המבקש יש לקבוע כי העובדה שמושא הפרסום הוא דמות ציבורית לא צריכה להיות שיקול שמוביל להפחתת גובה הפיצוי. שלישיית, נטען כי בית המשפט המחוזי קבע באופן תקדימי כי על איש ציבור מוטלת חובת זהירות או חובת הסתייגות מאמירות שונות שיוחסו לו (אף אם לא אמר אותן), וכי אם נמנע אותו איש ציבור מלהסתייג מאותן אמירות, יהא לדבר משקל בעת פסיקת פיצויים לטובתו. בהקשר הספציפי, נטען כי קביעתו של בית המשפט לפיה היה על המבקש להסתייג מהדברים שנאמרו בסרט "הרצל והציונות" ואשר יוחסו לו, מטילה עליו נטל כבד, וכי נראה שבפועל הפחית בית המשפט את סכום הפיצויים שנפסקו לטובת המבקש ופסק לו "פיצויים לבוז", בין היתר, בשל היעדר ההסתייגות של המבקש.

דיון והכרעה

7. לאחר שעיינתי בבקשה על כלל נספחיה ובכתבי הטענות של הצדדים בערכאות הקודמות, הגעתי לכלל מסקנה שדין הבקשה להידחות מבלי שהמשיבים יחויבו להשיב לה. כידוע, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במשורה, ובמקרים בהם מתעוררת שאלה כללית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים הישירים להליך. המקרה דנא אינו נמנה עם מקרים כאמור ועל כן, בנסיבות העניין, אין מקום ליתן רשות ערעור. אנמק.

8. ראשית, סבורני כי בנסיבות העניין לא היה מקום להידרש לשאלת כפל הפיצוי לפי סעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע, וקביעתיהן של הערכאות קמא בעניין זה היו, למעשה, מעבר לדרוש. עיון בכתב התביעה ובסיכומי המבקש (כולל סיכומי ההשלמה) שהוגשו לבית משפט השלום, מגלה כי המבקש כלל לא עתר באופן מפורש לפיצויים מכוח סעיף 7א(ג) (כפל פיצוי ללא הוכחת נזק). סעיף זה כולל בחובו יסוד מהותי הטעון הוכחה מיוחדת – "בכוונה לפגוע", שאינו נדרש לצורך הוכחת העוולה האזרחית ה"רגילה", זאת לאחר שהדבר נטען תחילה בכתבי הטענות. ודוק – הצורך לעתור מפורשות לפיצויים מכוח סעיף 7א(ג) הנ"ל אינו עניין פורמאלי גרידא. אין הכוונה בהכרח לציון סעיף החוק בכתב התביעה, אם כי הדבר אפשרי ואולי רצוי (תקנה 74(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, להלן: התקנות). הצורך הוא בהעמדת טיעון ברור ומפורש לפיו התובע טוען לקיומה של "כוונה לפגוע" לצורך ביסוס זכותו לכפל פיצוי ללא הוכחת נזק, על מנת שהנתבע יוכל להתגונן מפני כך ולהציג ראיות הגנה לעניין זה (תקנה 89 לתקנות).

בענייננו, המבקש לא עתר בכתב תביעתו ובסיכומים שהגיש לבית משפט השלום לפיצויים מכוח סעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע, ומשכך, השאלה האם הדברים שנאמרו בכתבה נאמרו "בכוונה לפגוע", לא נמנתה על המחלוקות שבין בעלי הדין שבית המשפט נדרש לפסוק בהן. יצוין, כי בכתב התביעה הוקדש פרק נפרד לנושא הנזק (סעיפים 41-52) ונטען בו לקיומם של נזקים ממשיים שונים, טעוני הוכחה, אך אלה לא הוכחו, ומשכך זכאי המבקש לכל היותר לפיצוי שניתן לפסקו ללא הוכחת נזק. אלא שבפרק זה לא נאמר דבר על זכות המבקש כי ייפסק לו כפל פיצוי ללא הוכחת נזק כיוון שהפרסום נעשה בכוונה לפגוע בו. גם בפרק הטענות המשפטיות שבכתב התביעה (סעיפים 31-40) לא הוזכרה כלל הטענה כי הפרסום נעשה בכוונה לפגוע ועל-כן זכאי המבקש לפיצוי מיוחד הנסמך על קיומה של כוונה שכזו. בתיאור העובדות הזכיר המבקש כי המשיבים פעלו ב"כוונת מכוון" כאשר ייחסו לו את אמירת הדברים, אך מנגד נטען כי המשיבים נהגו "באדישות מוחלטת ולחלופין ברשלנות חמורה". יהא הדבר אשר יהא, טענה ברורה ומפורשת, לפיה לעניין הפיצוי (במובחן מעניין האחריות והעדר הגנת תום הלב) מדובר בפרסום שנעשה בכוונה לפגוע, לא נטענה על-ידי המבקש, אף כי התובע זאת מחוייב לפרש עניין זה בכתב טענותיו. גם בסיכומים שהוגשו לבית משפט השלום לא נזכר עניין זה כלל ועיקר (במובחן מטענה לפיצוי מוגבר נוכח מעמד המבקש בקהילתו או נוכח התנהגות המשיבים במהלך ההליך). נמצא, כי קביעתו של בית משפט השלום לפיה הדברים שנאמרו בכתבה מקיימים את היסוד "בכוונה לפגוע" נעשתה מבלי שהיה מדובר בסוגיה שההכרעה בה נדרשה ומדובר, אפוא, ביוזמה של בית המשפט שלא היתה במקומה.

במסגרת הערעור לא נדרש בית המשפט המחוזי לעניין זה בין נימוקיו, וקבע כי גם אם מניחים שהמבקש עתר לפיצויים מכוח סעיף 7א(ג) הנ"ל, בנסיבות העניין לא הוכח היסוד "בכוונה לפגוע". בקבעו כך, נדרש בית המשפט המחוזי להלכות מן התחום הפלילי והקיש מהן לעניין העוולה האזרחית של לשון הרע. כאמור, לטעמי לא היה הכרח להידרש לעניין זה, שכן די בכך שהתובע לא עתר לפיצויים מכוח סעיף 7א(ג) הנ"ל ולא הוכיח את היסוד הטעון הוכחה. אין הכרח אפוא להידרש לשאלות המתעוררות מפסיקתו של בית המשפט המחוזי. מעל לדרוש אציין, מבלי להכריע, כי יש היגיון רב בפסק דינו של בית המשפט המחוזי; שכן אם די יהיה בקיומה של צפיות שהפרסום המעוול יפגע במושא הדברים על מנת שייקבע כי מדובר בפרסום שנעשה בכוונה לפגוע, נמצא שכל פרסום שיש בו לשון הרע, בשל טבעו ככזה, ייחשב כפרסום שנעשה בכוונה לפגוע. נדרש, אפוא, קיומו של יסוד נוסף, של התנהגות זדונית, של כוונה "של ממש" לפגוע, שקיומו לא הוכח במקרה דנא. לפיכך ניתן, לכאורה, להתבסס על ההלכות שנקבעו לגבי העבירה הפלילית של פרסום לשון הרע (ע"פ 677/83

בורוכוב נ' יפת, פ"ד לט (3) 205 (1985); רע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט (6) 554 (2005); רע"פ 2660/05 אונגרפלד נ' מדינת ישראל (13.8.2008).

9. גם טענות המבקש לעניין קביעותיו של בית המשפט המחוזי באשר לאישי ציבור אינן מקימות עילה לדיון ב"גלגול שלישי", שכן אין המדובר בסטייה מההלכה הפסוקה, כפי שטוען המבקש, אלא ביישום ההלכה על נסיבותיו של המקרה הקונקרטי. המבקש, כאמור, טוען כי בית המשפט הפחית מן הפיצויים שנפסקו לטובתו בשל היותו דמות ציבורית וכי לא היה מקום לעשות-כן. עוד הוא מוסיף וטוען כי קיימת אי אחידות בפסיקת בתי המשפט בעניין זה. אלא שכפי שפסק בית משפט זה, העובדה שאדם הוא איש ציבור עשויה לפעול ולהשפיע בכיוונים מנוגדים לעניין גובה הפיצויים (רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר, פסקה 32 לפסק-דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (12.11.2006), להלן: עניין בן גביר; ע"א 89/04 ד"ר נודלמן נ' שרנסקי, פסקה 61 (4.8.2008)). מחד גיסא, המעמד הציבורי כרוך מטבעו בחשיפה ציבורית ובגילוי נכונות להיחשף לביקורת, כמו גם בנגישות קלה יחסית לאמצעי התקשורת; ומאידך גיסא שמו הטוב של איש ציבור והמוניטין שלו נפגעים פגיעה קשה יותר מפרסומי לשון הרע. התשובה לשאלה באיזה כיוון תשפיע העובדה שהאדם הוא דמות ציבורית נגזרת מ"איוון זהיר" בין השיקולים השונים (שם), ועל כן גם אם קיימת אי אחידות בפסיקת בתי המשפט הרי שמדובר באי אחידות הנובעת מיישום ההלכה האמורה על מערכת עובדתית שונה.

אשר לטענת המבקש לפיה בית המשפט המחוזי יצר חובה חדשה שחלה לגבי מושא פרסום לשון הרע – חובת זהירות או חובת הסתייגות – הרי שאין הדברים מדויקים, וממילא אין בדברי בית המשפט המחוזי כל חידוש של ממש. אכן, בית המשפט המחוזי קבע כי על המבקש, בהיותו דמות ציבורית, להיזהר יותר בדבריו שמא כוונתם לא תובן, וכי לחוסר זהירות כאמור עשויה להיות השפעה על קביעת גובה הפיצוי, אולם בכך אין לומר כי יצר בית המשפט "חובה" חדשה (ואף אין זה ברור כי שקל זאת בפועל בעניינו של המבקש). למעשה, כל שנאמר הוא שבמניין השיקולים הצריכים לעניין פסיקת הפיצויים, תובא בחשבון אף התנהגותו של מושא פרסום לשון הרע, והרי דברים אלה אינם חדשים עמנו (ראו: רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף, פ"ד נה (5) 510, 525 (2001); עניין בן גביר, פסקה 32 לפסק-דינה של השופטת א' פרוקצ'יה ופסקה 25 לפסק-דינה של השופטת ע' ארבל; אורי שנהר דיני לשון הרע 378-379 (1997)). אכן, כפי שהראה בית משפט קמא, למבקש זיקה של ממש לארגון "שופר" שמטעמו הופק הסרט "הרצל והציונות" שבו נכללה ההשוואה המופרכת והמזעזעת

שבין הרצל לבין היטלר שיוחסה למבקש, ודיוקנו אף מופיע על עטיפת קלטת אותו הסרט. יש להניח שאילו הסתייג המבקש מהדברים היה עושה לשינוי מצב זה.

אוסף, כי סכום הפיצוי, כשלעצמו, ודאי שאינו מקים עילה לקיום דיון ב"גלגול שלישי" ואף אם שגה בית המשפט המחוזי בקביעת הסכום, ואני רחוק מלומר זאת, לא היה בכך כדי להצדיק מתן רשות ערעור. לא זו אף זו – אף אם היה נפסק כי עומדת למבקש הזכות לכפל פיצוי ללא הוכחת נזק לפי סעיף 7א(ג) לחוק, הרי שבהתחשב במכלול הנתונים ספק אם היה מקום ליתן רשות ערעור אך לצורך התערבות בסכום שפסק בית המשפט המחוזי.

מן הנימוקים האמורים סבורני כי אין הבקשה דנא מצדיקה דיון ב"גלגול שלישי".

10. הבקשה נדחית. משלא התבקשה תשובה איני עושה צו להוצאות.

ניתנה היום, ד' בתשרי התשע"ד (8.9.2013).

ש ו פ ט